

УДК 336.66

УПРАВЛІННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ГРОШОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ВІД ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

О.В. Горох, А.І. Литвинов, Р.М. Остапенко, О.О. Котельнікова

У статті розглянуто різні варіанти співвідношення грошових потоків підприємства від інвестиційної, фінансової та операційної діяльності. Установлено варіант, за якого інвестиційна діяльність найефективніша. Визначено значення інвестиційної діяльності як вагомого чинника зростання прибутковості, ефективності фінансово-господарської діяльності. Показано негативні й позитивні фактори, що впливають на інвестування в Україні, визначено основні напрями перспективи розвитку ринку інвестицій в Україні.

Ключові слова: грошові надходження, інвестиційна діяльність, рух коштів від інвестиційної діяльності, ринок інвестицій, перспективи.

MANAGEMENT AND OPTIMIZATION OF CASH INCOME FROM INVESTMENT ACTIVITIES AND PERSPECTIVES OF INVESTMENT MARKET DEVELOPMENT IN UKRAINE

O. Horokh, A. Litvinov, R. Ostapenko, O. Kotielnikova

The article examines various options for the ratio of the company's cash flows from investment, financial and operational activities. The option for which investment activity is the most effective is also established. The importance of investment activity as a significant factor in the growth of profitability, efficiency of financial and economic activity is determined. An analysis of the current state of the investment market in Ukraine was carried out. Possible ratios of net cash flows from various types of activities reflecting the quality of enterprise management are characterized. The impact of Russia's military aggression on the investment attractiveness of our country has been studied. In the process of conducting this research, all investment opportunities of existing and potentially new Ukrainian investors were analyzed. The results of a survey of active Ukrainian investors were used for the research. The negative and positive factors affecting the investment process in Ukraine are shown, as well as the prospects for the development of investment activity are determined. Among the negative ones, the unstable economic situation in the country, the imperfect legal framework for the protection of investors, military aggression by Russia and the lack of insurance for military risks during the war, the general economic crisis are highlighted. Among the positives: introduction of a visa-free regime, Ukraine's active foreign economic policy, association with the European Union, Ukraine's integration course with NATO, cancellation of export duties and quotas for our country. Possible directions for investment in Ukraine during martial

law and in the post-war period were determined. In addition, the problem of attracting foreign investments during military aggression against Ukraine is analyzed. The possibilities of attracting domestic and foreign investments to the market of investment projects of Ukraine were considered. The main areas for investment in the country are defined as: defense-industrial complex, energy, agro-industrial complex, metallurgy, logistics, infrastructure, innovative technologies and others. The investment possibilities of each complex are considered in detail. The possibility of transferring international relations from the anti-Putin coalition to closer economic relations was also considered, in particular through the involvement of foreign investors in the market of investment projects of Ukraine.

Keywords: *cash receipts, investment activity, flow of funds from investment activity, investment market, prospects.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Одним із видів грошових надходжень підприємств є дохід від інвестиційної діяльності. Інвестиційна діяльність підприємства – це один з важливих напрямів багатоаспектної діяльності в умовах ринкового оточення. Від інтенсивності та результативності інвестиційних процесів залежить успіх підприємства у ближчій та віддаленій перспективі. На інвестиційну діяльність впливають різноманітні фактори, серед яких є і війна, розпочата проти нашої країни росією. Внаслідок цього на території країни ризиковість інвестицій збільшується ще й за рахунок військового ризику, який поки що ніяк не страхується в Україні. Інвестування дуже важливе для підтримання економіки під час війни та її відновлення й розвиток в післявоєнний час. Інвестиційна діяльність підприємства може стати потужним і вагомим джерелом додаткового заробітку фінансових ресурсів для підприємств України в сучасних умовах, але лише у разі грамотного управління грошовими коштами, надходженнями та витратами від цього виду діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інвестиційної діяльності, управління грошовими потоками, у тому числі і від інвестиційної діяльності, залучення іноземних інвестицій в проекти з відновлення України досліджувала значна кількість науковців, таких як П. Віблій та А. Блавт [1], О. Гук, Г. Мошонько та Л. Шендерівська [2], Н. Ковальчук [3], Л. Панкова, О. Камалова-Кугинець [6], О. Нечипурок [7], І. Хома, Х. Воробій [8], К. Приб [10]. Водночас питання управління грошовими потоками від інвестиційної діяльності як окремого незалежного об'єкта фінансового менеджменту вивчені в науковій літературі недостатньо, зокрема питання оцінки руху грошових коштів як одного з факторів стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства. Також потрібно звернути увагу на пріоритетні напрямки для інвестування українських та іноземних інвесторів під час війни та після.

Метою статті є дослідження значення управління грошовими потоками від інвестиційної діяльності для забезпечення позитивних результатів фінансово-господарської діяльності, а також аналіз стану ринку інвестицій в Україні під час війни та запровадження основних напрямів інвестування на перспективу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для дослідження сутності та основ управління грошовими потоками, зокрема і від інвестиційної діяльності, необхідно з'ясувати економічну природу та сутність цього поняття.

Грошові потоки являються внутрішнім джерелом фінансової стабілізації підприємства через збільшення його вхідних і зменшення вихідних грошових потоків, які спрямовуються на зростання платоспроможності. Окрім того, грошовий потік, а саме чистий грошовий потік від операційної діяльності, визначається як критерій внутрішнього потенціалу фінансування підприємства й є основою для оцінки його фінансового стану та кредитоспроможності [3, с. 427].

Отже, грошовий потік можна охарактеризувати як загальну сукупність надходжень або витрачань. Ще можна сказати, що це різниця між надходженнями і витрачаннями, які становлять чистий грошовий потік. Крім цього, необхідно розрізнити рух коштів у результаті фінансової, операційної та інвестиційної діяльності.

Інвестиційна діяльність відіграє важливу роль у залученні додаткових неопераційних коштів. Тому управління грошовими потоками від такої діяльності є дуже важливим. Грошові потоки від інвестиційної діяльності виникають в результаті реалізації інвестиційних проєктів, пов'язаних з технічним переоснащенням підприємств, освоєнням нових виробничих потужностей, портфельними інвестиціями тощо. Водночас грошові потоки від інвестиційної діяльності слід розглядати в нерозривному зв'язку з грошовими потоками від операційної та фінансової діяльності і розуміти їхній вплив на загальний обсяг грошових потоків.

Тому, якщо грошовий потік від операційної діяльності є достатньо великим, щоб покрити від'ємний грошовий потік від фінансової та інвестиційної діяльності, можна сказати, що підприємство успішно управляється, а управління таким підприємством є високоефективним. Іншими словами, підприємство генерує достатньо грошових коштів від виробничої та операційної діяльності, щоб залучати капітал і здійснювати реальні та фінансові інвестиції на платній основі.

Якість управління підприємством можна характеризувати як нормальну в тому разі, якщо за результатами звітного періоду чистий

рух грошових коштів у результаті операційної діяльності має позитивну величину, як і чистий рух коштів від фінансової діяльності, й обсяг цих коштів значно перевищує результати інвестиційної діяльності, що можуть бути негативні (від'ємні). Це означає, що в результаті операційної діяльності (від реалізації продукції, робіт/ послуг) підприємство отримує достатньо грошових коштів, щоб здійснювати інвестиції і залучати джерела фінансування переважно із власних джерел. Природа такої структури грошових коштів пояснюється тим, що підприємства використовують грошові кошти, отримані від операційної діяльності, кредитні кошти та додаткові власні інвестиції від фінансової діяльності для придбання основних засобів, оновлення основних засобів, нематеріальних активів та довгострокових інвестицій. Фінансування витрат на інвестиційну діяльність за рахунок доходів від фінансової діяльності не обов'язково є негативним явищем. Всі компанії прагнуть залучати інвестиції для науково-технічного прогресу та оновлення основних засобів.

Негативний грошовий потік від інвестиційної діяльності та позитивний грошовий потік від фінансової діяльності може означати, що компанія залучила позикові кошти за нижчими відсотковими ставками та інвестувала отримані кошти на більш вигідних умовах. Хоча така ситуація є позитивною (нормальною) з точки зору оцінки якості управління компанією, керівництву слід звернути увагу на це питання з метою покращення результатів інвестиційної діяльності. Якщо грошові потоки від інвестиційної та фінансової діяльності є позитивними, а грошові потоки від операційної діяльності – негативними, то така ситуація є вкрай несприятливою і може бути визначена як кризова. Така ситуація може виникнути, коли підприємство фінансує свої операційні витрати за рахунок доходів від інвестиційної та фінансової діяльності. Це відбувається переважно через залучення кредитів, випуск додаткових акцій тощо. Такий тип структури грошових потоків вигідний лише для новостворених підприємств, які ще не почали працювати на повну потужність і поступово виходять на заплановані виробничі потужності.

Отже, з проведеного дослідження можемо констатувати той факт, що якість управління компанією є позитивною лише тоді, коли грошові потоки від операційної діяльності значно перевищують грошові потоки від інвестиційної та фінансової діяльності. Це означає, що компанія своєчасно отримує платежі від покупців та замовників за продану продукцію, поставлені товари, надані послуги та виконані роботи. Це також означає, що компанія отримує прибуток від операційної діяльності, витрати на виробництво та реалізацію продукції

якої значно нижчі за отриманий дохід. При цьому грошові доходи від інвестиційної діяльності залишаються додатковим і ефективним джерелом для підвищення загальних фінансових результатів компанії від звичайної діяльності.

Наступним кроком нашого дослідження є з'ясування стану ринку інвестиційних ресурсів та визначення основних напрямів інвестування на перспективу.

«УкрІнвестКлуб», найбільший в Україні майданчик роздрібних інвесторів, у квітні 2022 року провів опитування. 44% опитаних зазначили, що їх фінансовий стан після війни погіршився. Така ситуація зумовлена закриттям багатьох проєктів та зменшенням вільних коштів, які можна було б інвестувати. Лише 33% учасників опитування готові продовжувати вкладати кошти в українські проєкти, які розвиваються зараз. 67% опитаних інвесторів або бояться кудись вкладати кошти, або не мають зараз вільних коштів. Також у роздрібних інвесторів запитали: в які індустрії вони готові вкладати кошти. Лідерами опитування стали агросектор (56%) та будівництво (50%) [4].

На даний момент в Україні є два основних негативних фактори, які перешкоджають залученню іноземних інвестицій. Першим фактором, який фіксується вже тривалий час, є відсутність захисту та гарантій іноземних інвестицій з боку держави. В Україні відсутні відповідні закони, які б регулювати діяльність іноземних інвесторів. Також недосконалі судова та банківська системи додають ризиковості інвестиціям. Процвітаюча корупція в країні теж відіграє велику роль. До того ж зараз з'явилися воєнні ризики, які поки що ніяк не страхуються.

Другим фактором є агресія з боку росії, яка негативно впливає на всю економіку України. Активні бойові дії, вимушене переселення людей, пошкоджені інфраструктура та логістика, закриття повітряних кордонів та портів. Усе це впливає на проєкти, адже може призвести до їх закриття чи замороження [5].

Але є і позитивні моменти. Починаючи з 2017 року, коли Україна ввела безвіз, активно почала просуватися зовнішня політика держави. Розвитку ще сприяли угода про асоціацію з ЄС, інтеграційний курс на НАТО, отримання статусу кандидата в ЄС, дотримання тактики малих союзів (наприклад, Люблінський трикутник Україна – Польща – Литва) [7].

Також чималу роль зіграла сформована у квітні 2022 року антипутінська коаліція «Рамштайн». Велику роль у зовнішній економіці зіграло скасування експортних мит та квот для України. Зараз усі країни

Європейського Союзу та G7 активно підтримують Україну в боротьбі з агресором, а надалі допомагатимуть і у відновленні держави.

У липні 2024 року на конференції в Лугано Україна представила потужний та всеохоплюючий план відновлення країни. Реалізація цієї стратегії розрахована на 10 років і вона отримала схвальні оцінки та підтримку від міжнародних партнерів.

На сьогодні Україна ставить перед собою амбітну, втім цілком реалістичну мету: до 2034 року здійснити стрибок від перехідної (транзитної) економіки до економіки, що розвивається. Для цього, щоб залучити в українську економіку іноземних та вітчизняних інвесторів, вже створено унікальну електронну платформу Advantage Ukraine, на якій зібрано понад 500 інвестпроектів та можливостей у 10 галузях економіки табл. 1.

Таблиця 1 – Перспективні напрями інвестування в економіку України на 2024–2034 рр.

Напрямок інвестування	Кількість проєктів, шт.	Інвестиційний потенціал, млрд дол.
Оборонно-промисловий комплекс	10+	43
Металургія та металообробка	20+	26
Агропромисловий комплекс	300+	34
Енергетика	50+	177
Фармацевтика	30+	19
Природні ресурси	10+	5,6
Логістика та інфраструктура	30+	123
Меблева та деревообробна промисловість	40+	5
Інноваційні технології	2000+	11
Промислове виробництво	20+	16

Джерело: розроблено авторами на основі [11]

За даними таблиці видно, що найбільший інвестиційний потенціал мають такі напрями інвестування як енергетика, логістика та інфраструктура – 177 млрд дол. та 123 млрд дол. відповідно, найменшу – меблева та деревообробна промисловість та природні ресурси (5 млрд дол. і 5,6 млрд дол. відповідно). Водночас за кількістю проєктів держава надає перевагу агропромислому комплексу та інноваційним технологіям – 300+ і 2000+ проєктів відповідно.

На нашу думку, дещо занижений інвестиційний потенціал в грошовому еквіваленті в інноваційні технології та агропромисловий комплекс. Адже науково-інноваційні розробки в будь-якій галузі,

сприяють появі нових, більш якісних, а головне, конкурентоспроможних продуктів і технологій, які в кінцевому результаті призводять до отримання більш високих фінансових результатів та «надприбутків». Україна зараз на шляху до побудови цифрової держави. Активно проводиться диджиталізація, стрімко розвивається ІТ-сфера. Наші спеціалісти працюють у провідних компаніях світу. Тому вважаємо за необхідне збільшити інвестиційний потенціал саме в даний напрям, виходячи із реалій сьогодення.

Щодо агропромислового комплексу, сподіваємося що Україна завжди була, є і буде успішною аграрною країною. Саме інвестиції у цей напрям, на нашу думку, повинні мати дещо більший потенціал, адже Україна за деякими видами аграрної продукції входить у топ-10 виробників і експортерів Європи і світу [9].

Як уже зазначалося вище, провідне місце в економіці України посідає енергетика (інвестиційний потенціал 177 млрд дол). Сьогодні можна стверджувати, що Україна є великим майданчиком для розвитку «зеленої» енергетики. За підтримання іноземних інвесторів наше виробництво «зелених» електричних потужностей та «зеленого» водню зможе забезпечити не одну країну Європи. Такі можливості України допоможуть замінити «брудну» російську енергетику. Інші країни зможуть відмовитися від співпраці з агресором, що є великою перевагою для всього світу.

Також слід зазначити, що Україна увійшла в топ-20 держав за інвестиціями в енергетику [10].

Одним з найпоширеніших напрямків інвестування оборонно-промислового комплексу є військові облигації внутрішньої державної позики (військові ОВДП). Вони вважаються надійними, адже їх гарантує сама держава. На сьогодні військові ОВДП становлять найбільш питому вагу у загальній структурі інвестиційних вкладень фізичних та юридичних осіб, а також нерезидентів, оскільки даний вид інвестування (на відміну від банківського депозиту) не оподатковується державою. Прибутковість військових ОВДП може доходити до 18,5% річних. Тому даний напрям має гарні перспективи розвитку.

Сьогодні збройні сили України зазнають значних втрат під час оборони нашої держави. Основною причиною є недофінансування нашої армії на протязі десятків років незалежності України. Тому збройні сили України потребують постійного відновлення й вдосконалення. Інвестиції в ЗСУ – це інвестиції у мир і безпеку. Також розвиток оборонно-промислового комплексу значно посилить експортний потенціал України.

Інвестування в будівництво було дуже поширеним до війни й приносило великий прибуток. Зараз попит на нерухомість спав через велику можливість її втратити внаслідок бойових дій. Проте інвестиційний потенціал даного напрямку складає 123 млрд дол. (логістика й інфраструктура), що в майбутньому забезпечить високі дивіденди, особливо після закінчення війни.

Незважаючи на війну, активно продовжує розвиватися інвестування у стартапи. Зокрема, популярним стало вкладати кошти в західні ринки.

Для покращення ринку інвестицій в Україні потрібно:

- постійне удосконалення законодавчої бази з питань інвестиційної діяльності в Україні, а саме в частині захисту прав інвесторів, особливо іноземних, та їх бізнесів, (недосконала законодавча база відштовхує потенційних інвесторів, вкладати кошти в різні напрямки економіки нашої країни);

- залучати гранти на навчання відповідних кадрів з питань інвестиційної діяльності України (на сьогодні не вистачає достатньої кількості фахівців з відповідним фахом та досвідом як в державному, так і приватному секторах, які добре розуміються на питаннях інвестиційної діяльності);

- знизити ставки оподаткування або взагалі звільнити від оподаткування на деякий період ті підприємства, які займаються інвестиційною діяльністю, особливо в оборонно-промисловому комплексі;

- усунути максимально бюрократію при прийнятті відповідних рішень щодо інвестиційної діяльності шляхом диджиталізації та цифровізації інвестиційних процесів на сучасних електронних платформах (прикладом є розроблена електронна платформа [Advantage Ukraine](#));

- розробити «прозорі правила гри» для бізнесу щодо ведення інвестиційної діяльності (даний захід сприятиме зниженню тіньової економіки);

- ведення політики, яка сприяє стійкому зниженню інфляції та інфляційних очікувань (у зв'язку з цим часто інвестори відмовляються вкладати кошти в деякі напрямки, які істотно залежать від рівня інфляції – сільське господарство, металургія, промислове виробництво та ін.; тому спостерігається відтік грошових коштів з даних напрямів в інші, які менш залежні від інфляційних процесів – валютний ринок, криптовалюта, нерухомість та ін.);

- врегулювання проблеми державного боргу (дана проблема є однією з основних причин відтоку іноземних інвестицій з економіки країни).

Висновки. Підводячи підсумки, можна констатувати, що інвестиційна діяльність підприємства має важливе значення для підвищення його інвестиційної привабливості, прибутковості та ринкової вартості. Рациональне управління грошовими потоками підприємства від інвестиційної діяльності немислиме без тісної інтеграції з операційною та фінансовою діяльністю. Встановлено, що якість управління підприємством є позитивною лише тоді, коли грошові потоки від операційної діяльності значно перевищують грошові потоки від інвестиційної та фінансової діяльності. Це означає, що підприємство своєчасно отримує платежі від покупців та замовників за продану продукцію, поставлені товари, надані послуги та виконані роботи. Це також означає, що підприємство отримує прибуток від операційної діяльності, витрати на виробництво та реалізацію продукції якої значно нижчі за отриманий дохід. При цьому грошові доходи від інвестиційної діяльності залишаються додатковим і ефективним джерелом для підвищення загальних фінансових результатів підприємства від звичайної діяльності.

Також встановлено, що Україна має потужний інвестиційний потенціал, який дасть змогу у майбутньому залучати більше нових інвесторів, розвивати ринок інвестицій та стимулювати запровадження нових інвестиційних проєктів та стартапів. Прикладом цього є створення унікальної електронної платформи [Advantage Ukraine](#), на якій зібрано понад 500 інвестпроєктів та можливостей у 10 галузях. Кожний потенційний інвестор, зареєструвавшись на платформі, отримає вичерпну інформацію про можливості інвестування, конкретні проєкти та вигоди, які матиме від вкладання в економіку України.

З'ясовано, що найбільший інвестиційний потенціал мають такі напрями інвестування як енергетика, логістика та інфраструктура – 177 млрд дол та 123 млрд дол відповідно, найменшу – меблева та деревообробна промисловості та природні ресурси (5 млрд дол. і 5,6 млрд дол. відповідно). Водночас за кількістю проєктів держава надає перевагу агропромислому комплексу та інноваційним технологіям – 300+ і 2000+ проєктів відповідно.

Разом з цим вважаємо, що дещо занижений інвестиційний потенціал в грошовому еквіваленті в інноваційні технології та агропромисловий комплекс країни. Обґрунтування з приводу цього викладені в основній частині нашого дослідження.

Також у результаті дослідження представлено ряд заходів, які можуть істотно покращити ринок інвестицій в Україні і в цілому вивести Україну на новий рівень економічного розвитку.

Список джерел інформації / References

1. Віблій П., Блавт А. Інвестиційний потенціал України в умовах війни. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 3(82). С. 80–89. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/42534/2/GEJ_2023v82n3_Viblyi_P-Investment_potential_of_Ukraine_80-89.pdf

Viblyy, P., Blavt, A. (2023). Investycyjnyj potencial Ukrainy v umovakh viyny [Investment Potential of Ukraine in the Time of War]. *Ghalyckyj ekonomichnyj visnyk – Galician Economic Bulletin*, 3(82), 80–89. Retrieved from https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/42534/2/GEJ_2023v82n3_Viblyi_Pinvestment_potential_of_Ukraine_80-89.pdf.

2. Гук О., Мохоцька Г., Шендерівська Л. Тенденції інвестування в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. № 29. URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/>

Ghuk O., Mokhonjko Gh. ta Shenderivsjska L. (2021). Tendenciji investuvannja v Ukraini [Investment Trends in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*. 29. Retrieved from <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/577>

3. Ковальчук Н.О. Управління грошовими потоками від інвестиційної діяльності як передумова ефективного господарювання підприємства. *Фінанси, гроші і кредит*. 2019. Вип. 36. С. 426–431. URL: <https://doi.org/10.32843/infrastruct36-65>

Kovaljchuk, N.O. (2019). Upravlinnja ghroshovymy potokamy vid investycijnoji dijalnosti jak peredumova efektyvnogho ghospodarjuvannja pidpryjemstva [Management of cash flows from investment activities as a prerequisite for effective enterprise management]. *Finansy, ghroshi i kredyt – Finance, money and credit*, 36. 426–431. Retrieved from <https://doi.org/10.32843/infrastruct36-65>

4. Як рятують від інфляції та у щокладають гроші роздрібні інвестори. *Українська правда*: веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/18/687187/>

Jak rjatujuť vid infljaciji ta u shho vkladajuť ghroshi rozdrіbni investory [How to save from inflation and what retail investors invest in]. *Ukrainian truth*. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/18/687187/>

5. Горох О.В. Фінансовий механізм забезпечення повосного відновлення та сталого розвитку економіки. *Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.*, 19 травня 2023 р. Харків: Держ. біотехнологічний ун-т, 2023. С. 72.

Ghorokh, O.V. (2023). Finansovyj mekhanizm zabezpechennja povojennogho vidnovlennja ta stalogho rozvytku ekonomiky [A financial mechanism for ensuring post-war recovery and sustainable development of the economy]. *Mechanisms for ensuring sustainable development of the economy: problems,*

prospects, international experience: materials of the IV International. science and practice Internet conference (May 19, 2023). Kharkiv: Govt. biotechnological university.

6. Панкова Л. І., Камалова-Кутинець О. М. Аналіз тенденцій та перспектив залучення іноземних інвестицій в умовах економіки війни. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: Економіка та управління*. 2022. № 6. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2022-6-03-02>

Pankova, L.I., Kamalova-Kutyneć, O.M. (2022). Analiz tendencij ta perspektiv zaluchennja inozemnykh investicij v umovakh ekonomiky vijny [Analysis of trends and prospects for attracting foreign investment in the war economy]. *Problemy suchasnykh transformacij. Serija: ekonomika ta upravlinnja –Problems of modern transformations. Series: Economics and Management*, 6. Retrieved from <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2022-6-03-02>

7. Нечипурок О.В. Проблема залучення іноземних інвестицій в Україні під час війни. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2714>

Nechyporuk O. V. (2023). Problema zaluchennja inozemnykh investicij v Ukraini pid chas vijny [The problem of attracting foreign investment in Ukraine during the war]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 54. Retrieved from <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2714>

8. Хома І., Воробій Х. Інвестування в Україні під час війни та перспективи інвестиційних процесів у післявоєнний час. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 1(86). С. 84–89. URL: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.01

Khoma I., Vorobij Kh. (2024). Investuvannja v Ukraini pid chas vijny ta perspektivu investycijnnykh procesiv u pisljavoennyj chas [Investing in Ukraine during the war and prospects for investment processes in the post-war period]. *Ghalyckyj ekonomichnyj visnyk – Galician Economic Bulletin*, 1(86), 84-89. Retrieved from https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.01

9. Горох О.В. Продовольча безпека України і світу в умовах війни. *Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф.*, 3-4 листопада 2022 р. Харків: Держ. біотехнологічний ун-т, 2022. С. 207.

Ghorokh, O.V. (2022). Prodovoljcha bezpeka Ukrainy i svitu v umovakh vijny [Food security of Ukraine and the world in conditions of war]. *Globalization and development of innovative systems: trends, challenges, prospects: materials of the First International. science and practice Conf. (November 3-4, 2022). Kharkiv: Govt. biotechnological university.*

10. Приб К.А. Інвестування в розвиток відновлюваних джерел енергії. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2021. № 6(1). С. 111–116. URL: <http://spne.ukma.edu.ua/article/view/239080>

Prib, K.A. (2021). Investuvannja v rozvytok vidnovljувanykh dzherel energiji [Investing in the development of renewable energy sources]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Ekonomichni nauky – Scientific notes of NaUKMA. Economic sciences*, 6(1). 111-116. Retrieved from <http://spne.ukma.edu.ua/article/view/239080>

11. Зеленський В.О. Найбільша можливість в Європі з часів другої світової війни. URL: <https://advantageukraine.com/ua/>

Zelenskyi, V.O. (2024). Naibilsha mozhlyvist v Yevropi z chasiv druhoi svitovoi viiny [The biggest opportunity in Europe since World War II]. Retrieved from <https://advantageukraine.com/ua/>

Горох Олександр Володимирович, канд. екон. наук, доц., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Державний біотехнологічний університет; e-mail: Goroh_Sasha82@gmail.com

Horokh Oleksandr, PhD in Economics, Assoc. Prof., Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, State Biotechnological University; e-mail: Goroh_Sasha82@gmail.com

Литвинов Анатолій Іванович, доктор екон. наук, проф., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Державний біотехнологічний університет; e-mail: alitinov@ukr.net

Litvinov Anatoly, Dr. Sc. in Economics, Professor, Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, State Biotechnological University; e-mail: alitinov@ukr.net

Остапенко Роман Миколайович, канд. екон. наук, доц., доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Державний біотехнологічний університет; e-mail: rm_ostap@ukr.net

Ostapenko Roman, PhD in Economics, Assoc. Prof., Associate Professor of the Department of Accounting, Auditing and Taxation, State Biotechnology University; e-mail: rm_ostap@ukr.net

Котельнікова Олена Олексіївна, магістр, ННІ «Кіберпорт», Державний біотехнологічний університет; e-mail: lena.kotelnikova49@gmail.com

Kotelnikova Olena, mahistr, NNI «Cyberport», State Biotechnological University; e-mail: lena.kotelnikova49@gmail.com

DOI 10.5281/zenodo.14634018